

ČTVRT STOLETÍ ZAPSÁNÍ PRAHY NA SEZNAM SVĚTOVÉHO DĚDICTVÍ UNESCO

JOSEF ŠTULC

V roce 2017 uplynulo čtvrt století od zapsání Prahy na Seznam kulturního a přírodního dědictví UNESCO v roce 1992 (dále též jen Seznam). Kulturní hodnotě města se tím dostalo ocenění, které je učinilo známým po celém světě, a tím pádem i přitažlivým návštěvnickým cílem. Jako tehdejší místopředseda Českého národního komitétu ICOMOS (Mezinárodní rady památek a sídel) a ředitel tehdejšího Státního ústavu památkové péče jsem byl Ministerstvem kultury pověřen a měl jsem tu čest zúčastnit se jako tzv. pozorovatel (*observer*) jednání Výboru světového dědictví, konaného tehdy v Santa Fé v USA, které o zápisu rozhodlo. V následující stati bych rád nejprve v krátké úvaze připomenul smysl a poslání zápisu a dále podal stručnou informaci o přípravě návrhu na zápis Prahy, o osobnostech jeho tvůrců a průběhu jednání výboru. Na závěr nemohu opominout alespoň krátký pohled na vývoj Prahy a osudy jejích světově významných památkových hodnot za uplynulých dvacet pět let.

UNESCO a jeho Výbor světového dědictví

Ustavení Seznamu světového dědictví vychází z Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (dále jen Úmluva) přijaté vysokým počtem členských států UNESCO v roce 1972, do jejíhož naplňování se postupně zapojila naprostá většina států světa. Jde o nesmírně ušlechtilý dokument, který reflektuje dvojí zkušenost: obrovské ztráty způsobené na kulturním dědictví zemí dotčených druhou světovou válkou i dalšími ozbrojenými konflikty a neméně ztráty, které oběma typům dědictví ve zrychlující se míře začal v řadě zemí způsobovat živelný, neregulovaný ekonomický rozvoj a stavební boom. UNESCO si uvědomilo reálnou hrozbu, že při setrvalém alarmujícím trendu ztrát mohou hmotné kulturní dědictví i cenné životně důležité složky přírody úplně zaniknout. Navrhlo proto, aby ve spolupráci všech zemí, které k této Úmluvě přistoupí, byl učiněn výběr těch nejceněnějších kulturních a přírodních statků, jakási esence dědictví lidstva, o které světová komunita nesmí být připravena. Primárním smyslem Seznamu je proto ochrana a uchování hodnot takto vyznačených statků.

Pro implementaci Úmluvy zřídilo UNESCO každé dva roky se obměňující Výbor světového dědictví složený ze zástupců členských zemí Úmluvy (dále jen Výbor). Jeho agendu připravuje a z části přímo řeší Centrum světového dědictví (dále jen Centrum). Výbor stanovil i kritéria pro posuzování OUV (Outstanding Universal Value – mimořádné celosvětové hodnoty) vybíraných statků a pověřil již existující nevládní, a tudíž nezávislé mezinárodní organizace ICOMOS (Mezinárodní rada památek a sídel) a IUCN (Mezinárodní unie ochrany přírody) i mezivládní vědeckou a odbornou institucí ICCROM (Mezinárodní centrum výzkumu konzervačních technologií) úlohou svých odborných poradců. Členské země přistoupivší k Úmluvě UNESCO vyzvalo, aby si vytvořily tzv. indikativní seznamy svých nejceněnějších statků a z nich pak podávaly návrhy na zápis do Seznamu.

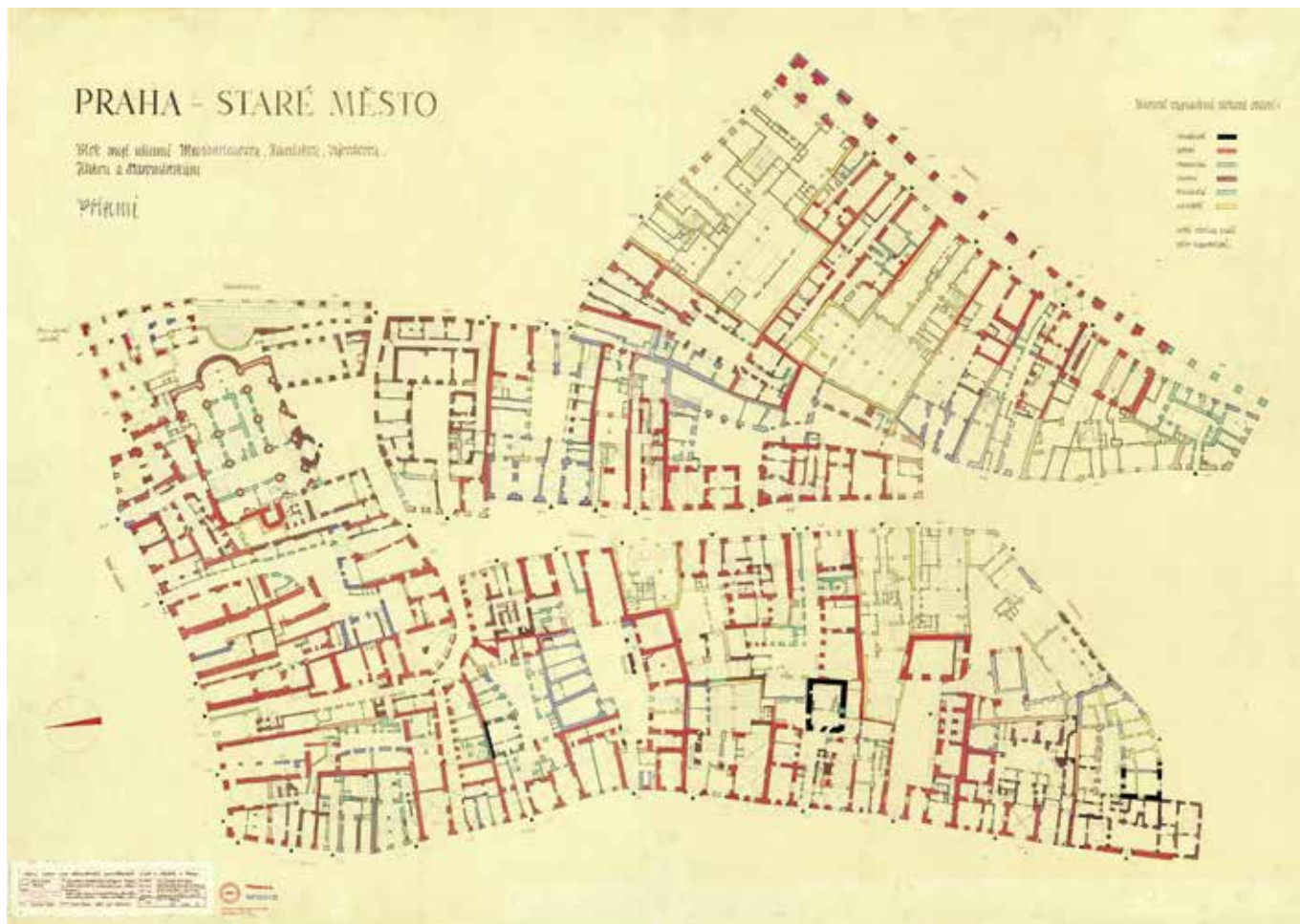
Během prvních desetiletí UNESCO bez problémů – někdy snad až příliš extenzivně – každoročně zapisovalo na Seznam statky navržené účastnickými státy. Záhy se však začaly ukazovat i různorodé problémy. Jejich častou příčinou byl nesporně pozitivní, z hlediska poslání Úmluvy nicméně vedlejší efekt zápisu: takto vyznačené památky a lokality se staly celosvětově preferovanými destinacemi cestovního ruchu, a tím i motory regionálního ekonomického rozvoje. Prokázaný úspěch z hlediska turistické atraktivity však vedl k původně nepředvídanému nárůstu zájmu o zápis na Seznam, nyní již motivovanému především ekonomicky a politicky a méně již, bohužel, hrdostí a vztahem k národnímu kulturnímu či přírodnímu dědictví jednotlivých zemí a odhodláním jejich vlád zachovat je budoucím generacím.

UNESCO tento sílící trend zaskočil. Protože „poptávka“ po zápisu dlouhodobě vysoko překračuje „nabídku“ limitovanou odbornými kapacitami potřebnými jak pro zodpovědné posouzení narůstajícího počtu návrhů, tak i pro monitoring stavu zapsaných statků, došlo zhruba od počátku 90. let 20. století ke značnému zpřísnění posuzování, zda navržený statek přijmout do exkluzivního a žádaného klubu světových památek nebo návrh s odůvodněním zamítnout. Jako povinná součást nových nominací byl zaveden tzv. management plán, který měl již předem vysvětlit zejména vize správce dané lokality (*site manager*) do budoucna, včetně popisu toho, jak

Obr. 1. Dobroslav Líbal (1911–2002), vynikající historik umění, architektury a vojenství, tvůrce metodiky stavebněhistorických průzkumů a vedoucí týmu SÚRP-MO, který zpracoval památkovou pasportizaci historické zástavby Prahy. Byl i mnohaletým prezidentem české sekce ICOMOS. Čestným občanem Hlavního města Prahy (foto P. Líbal, asi 1981).

bude správce čelit nejrůznějším rizikům a výzvám. Státy, jejichž statky byly zapsány ještě před tímto opatřením, byly vyzvány, aby takové koncepční dokumenty vytvořily dodatečně a pravidelně je aktualizovaly.

Obr. 2. Praha, plánová příloha stavebněhistorického průzkumu havelsko-michalského bloku na Starém Městě s barevným vyznačením slohového určení konstrukcí a zdíva. Příklad týmové práce odborníků SÚRPMO pod vedením Dobroslava Líbala. List č. SHP001151-03, přízemí, z pasportu E. STACH / D. LÍBAL / J. VAJDIŠ ET AL.: Stavebně historický průzkum. Architektonický rozbor; Blok č. 1011–1012; Blok mezi ulicemi Melantrichovou, Havelskou, Vejvodovou, Jilskou a Staroměstským náměstím; Soubor dokumentů, 1960, 1:200; zn. P – 11/60 (dokumentační fondy NPÚ ÚOP v Praze).

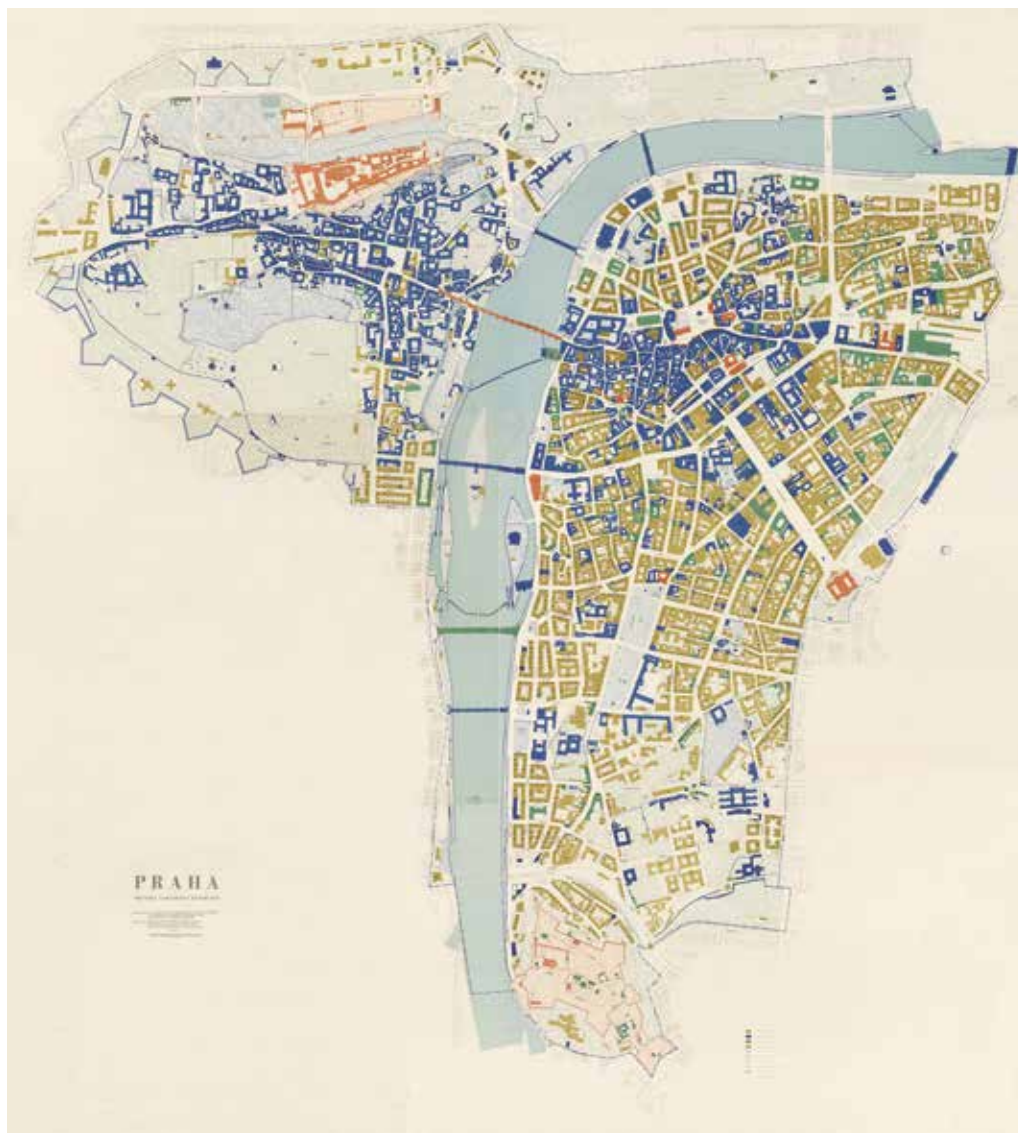
Příprava nominační dokumentace

Právě ve fázi zvyšování nároků na posuzování hodnoty navrhovaných statků a neméně i jejich připravenosti pro zápis (garance ochrany a péče) přistoupila v roce 1991 Česká republika, ještě jako součást československé federace, k Úmluvě a získala právo navrhovat své památky a přírodní lokality na Seznam. Indikativní seznam kulturních statků za české země byl z pověření Ministerstva kultury vytvořen spoluprací tehdejšího Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody (SÚPPOP) a českého národního komitétu ICOMOS. Byl vynikající. Vyvážený, odborně zdůvodněný, a jak vývoj v dalších letech ukázal, i vysoce úspěšný. Lví podíl na něm měl tehdejší prezident českého ICOMOSu doc. Dobroslav Líbal (* 15. 10. 1911, Praha – † 9. 2. 2002, Praha), vědec s neobyčejnou erudicí, tvůrčími schopnostmi a se znalostmi umělecké, urbanistické a stavební topografie českých zemí jako nikdo druhý (obr. 1).

V první sérii našich nominací z roku 1992 stála Praha na prvním místě (spolu s ní byly navrženy Český Krumlov, Telč a hrad Karlštejn). Zpracovat v poměrně krátké době návrh u historického města takové velikosti a bohatství památkových hodnot byl mimořádně náročný úkol. Naštěstí bylo z čeho vycházet. Do návrhu brilantně koncipovaného Dobroslavem Líbalem jako by se vtělilo čtyřicet let jeho intenzivního stavebněhistorického bádání, které dalo vznik tzv. pasportům památek hlavního města (obr. 2), vytvořeným podle jeho metodiky, s jeho přímou účastí a pod jeho vedením vysoce efektivním týmem odborníků z tehdejšího SÚRPMO (Státní ústav pro rekonstrukce památkových měst a objektů). Velké zásluhy o poznání historických urbanistických a architektonických hodnot Prahy měl i zakladatel a mnohaletý iniciativní ředitel SÚRPMO architekt Vilém Lorenc (* 21. 3. 1905, Praha – † 1. 4. 1978, Praha; obr. 3).

Neméně cenným východiskem návrhu byl komplexní dokument z roku 1971 – prohlášení historického jádra města památkovou rezervací (obr. 4). S vděčností je zde třeba vzpomenout zejména architekta a historika architektury Aleše Vošahlíka (* 1934 – † 19. 1. 2001; obr. 5), pod jehož vedením tým pracovníků SÚPPOP a Pražského střediska státní památkové péče a ochrany přírody (Pavel Jerie, Jana Horneková, Josef Mayer a Miloš Pistorius) vyhlášení pražské památkové rezervace v rozsahu všech pražských historických měst a s promyšleně vymezeným ochranným pásmem odborně připravil.

Aleše Vošahlíka, svého učitele a přítele, jsem, již jako ředitel SÚPPOP, v roce 1991 pověřil vedením a koordinací odborné přípravy našich návrhů na zápisy na Seznam. Nemohl jsem volit lépe: byl jazykově vybaven, měl skvělý přehled o celém oboru památkové péče, měl za sebou bohatou vědeckou publikační činnost a jako vědecký tajemník české sekce ICOMOS měl i rozsáhlé kontakty v zahraničí. Svou úlohu naplňoval brilantně. Nejen Praha, ale všechny jím koordinované návrhy byly precizně odborně zpracovány nejlepšími tehdejšími odborníky, s vysoce kvalitní plánovou i fotografickou dokumentací a grafickou úpravou, nejednou dávanou Výborem ostatním za vzor.

Obr. 3. Vilém Lorenc (1905–1978). Zakladatel SÚRPMO a znalec historické Prahy, autor vynikající monografie o středověkém Novém Městě pražském. Grafika – karikatura od Zdeňka M. Zengera, 60.–70. léta 20. století, 243×167 mm, kresba tuší (soukromá sbírka A. Holasové).

Obr. 4. Praha, Městská památková rezervace, 1969–1970, pět listů, 1:2000. Mapová příloha výnosu o zřízení památkové rezervace z roku 1971. Kolektivní dílo pracovníků státní a pražské památkové péče vedených Alešem Vošahlíkem (NPÚ GnŘ, sbírka plánů, ev. č. PPOP 994-5-4489/1, 994-5-6487/1, 994-5-6488/1, 994-5-6490/1, 994-5-6491/1).

Jednání Výboru světového dědictví: Santa Fé, 7.–14. prosince 1992

S posláním obhajovat čtyři skvěle zpracované nominace, jejichž dossier byla v půlročním předstihu Vošahlíkem doručena do Centra světového dědictví, jsem odlétal začátkem prosince 1992 do Santa Fé v Novém Mexiku. Byl jsem přihlášen a měl jsem pověření našeho Ministerstva kultury, abych českou stranu při 16. jednání Výboru zastupoval jako tzv. pozorovatel (*observer*). Podle jednacího řádu jsem nesměl o své vůli zasahovat do jednání Výboru, pouze byl-li jsem jeho

Obr. 5. Aleš Vošahlík (1934–2001), architekt a historik urbanismu a architektury, spoluvůrce metodiky prohlášení památkových rezervací, významný teoretik památkového urbanismu. V letech 1991–2002 koordinoval zpracování návrhů na zápis českých památek na Seznam světového dědictví. Portrétní foto z 80. let 20. století (NPÚ GnŘ, fotografická dokumentace, neznámý fotograf, bez datace).

předsedou (v konkrétním případě předsedkyní) přímo vyzván, abych doplnil podané informace, případně i vyjádřil svůj názor na projednávanou věc. Účast pozorovatelů na sezení Výboru jim nicméně dávala širokou možnost lobbovat o přestávkách mezi jednáními za úspěch návrhů jejich států.

Právě to jsem bral jako hlavní cíl své mise. Měl jsem velké štěstí, že prezidentem ICOMOS International byl tehdy profesor Roland Silva, archeolog, filozof a básník ze Srí Lanky. Když jsem se mu představil jako člen ICOMOS z Prahy, rozzářil se a okamžitě se mne ptal na vynikajícího českého archeologa Jana Bouzka, který měl velké zásluhy o vybudování systému vědecké archeologie na Srí Lance. Shodou okolností šlo jednoho z mých učitelů a rodinného přítele. Díky tomu mne Silva hned představil a doporučil pozornosti řadě tehdy významných účastníků jednání, jako byli Bernd von Droste, ředitel Centra, Henry Cleere, který na jednání prezentoval nominace a komentáře ICOMOS k nim, či Mounir Bouchenaki, významný tuniský památkář, pozdější ředitel Centra. Z těchto kontaktů jsem pak těžil po celých následujících deset let svého angažmá v agendě světového dědictví. Díky Silvovi jsem se také seznámil s německým historikem dr. Hansem Casparym, který – a to bylo obzvláště důležité – byl v té době přímo členem Výboru. Naše památky dobře znal, o české nominaci měl velký zájem a hodlal je podpořit.

Z předchozích jednání Aleše Vošahlíka v Paříži jsem věděl, že náš návrh na zápis Karlštejna má být zamítnut, a měl jsem proto možnost předem si připravit obhajobu, budu-li dotázán (díky dr. Casparymu mi bylo uděleno na jednání slovo a dosáhl jsem alespoň takzvaného „odložení“, nikoli zamítnutí našeho návrhu). Zaskočen jsem však byl tam, kde jsem to nejméně čekal: když se projednávala Praha. Její hodnocení, za ICOMOS přednesené Henrym Cleerem, bylo vysoce pozitivní a v obsírné diskusi k našemu návrhu zdůrazňovali přihlášení členové Výboru (především ti, kteří Prahu navštívili) zejména mimořádnou krásu (*scenic beauty*) její městské krajiny. Pak si však vzal slovo obávaný člen Výboru z Thajska, dr. Adul Wichiencharoen, právník s brilantní angličtinou a velkou elokvencí. Souhlasil s nadšenými charakteristikami předřečníků, nicméně vznesl ne zrovna řečnickou otázku, zda stát, který připustil výstavbu podle jeho slov „monstrózní“ televizní věže v tak úžasném prostředí, jaké ukazují předložené fotografické snímky, si hodnot Prahy dostatečně váží a zda by nebylo rozumné se zápisem ještě posečkat.

Byla to studená sprcha. Opět zasáhl dr. Caspary s žádostí, abych věc podrobněji vysvětlil. V dané, pro mne stresové situaci jsem použil to, co se nazývá zbožná lež (*pia fraus*). Řekl jsem, že věž je reliktem totalitní komunistické éry. Že byla postavena hlavně proto, aby Pražanům rušila příjem informací ze svobodného světa, a že jsem přesvědčen, že nyní, v obnovené demokracii, bude jako nepotřebná v dohledné době demontována. Zápis na Seznam k tomu jistě přispěje. Kupodivu to zabralo a Praha byla posléze jednomyslně k zápisu přijata. Z kuloárů vím, že v onom rozhodnutí sehrála pozitivní roli i obrovská, vpravdě mezinárodní popularita a mravní autorita tehdejšího prezidenta ČSR Václava Havla.

Epilog: OUV Prahy v desetiletích po zápisu

Nedávná minulost a současnost historické městské krajiny Prahy, v Santa Fé s takovým nadšením oceňované a delegáty tak živě diskutované, není příliš veselým tématem. Vývoj jako by dával za pravdu předvídavosti postoje thajského člena Výboru. Město, sice zchátralé, ale mimořádně autentické, se po obnově tržní ekonomiky počátkem 90. let minulého století záhy stalo cílem obrovské spekulace s nemovitostmi a masivního investičního tlaku, který dodnes nepolevil (obr. 6). Ač znalosti, legislativa a metodologie české památkové péče (míněna její odborná složka) jsou bezesporu na vysoké, mezinárodně uznávané úrovni, její výkonné složky v boji za uchování památkových hodnot města notoricky selhávají. Pět let po zápisu na Seznam, v roce 1997, město zrušilo – a to bez náhrady! – vyhlášku hl. města Prahy č. 9/1985, o zásadách usměrňování rozvoje pražské památkové rezervace, když ještě o tři roky dříve zrušilo i funkci hlavního architekta. Jako by tím symbolicky naznačovalo, že předem daná pravidla hry pro developery vstupující svými projekty do rezervace nejsou v nových podmínkách žádoucí, podobně jako tvůrčí a koordinační úloha architekta v tomto procesu, napříště nahrazená úřední anonymitou. Důsledky byly okamžitě zřetelné. Nelze podrobněji charakterizovat obsáhlý výčet ztrát jednotlivých památek, které spekulace s realitami spolu s nekonzistentností postoje výkonných památkových orgánů způsobily. Za všechny uvedme zbořený hodnotný neobarokní Špačkův dům na Poříčí (zbourán 1993, obr. 7, 8), kvůli jehož statečné obhajobě a kritice plytké novostavby na jeho místě pražský primátor odvolal tehdejší ředitelku Pražského ústavu památkové péče, v soudobé architektonické tvorbě velmi dobře orientovanou Věru Müllerovou. Lze uvést i kostel sv. Michal

Obr. 6. Praha 1-Staré Město, Na Příkopě čp. 388. Bývalý dům ČKD Na Můstku od Jana a Aleny Šrámkových, 1974–1983. Příklad veskrze soudobé, a přitom vysoce kontextuální architektury, která se harmonicky včlenila do dolní části Václavského náměstí. Vysoká kvalita nových architektur vkládaných do historické zástavby Prahy nebyla v desetiletích před rokem 1989 výjimkou, po roce 1990 lze z nemnoha povedených novostaveb připomenout např. Tančící dům na Rašínově nábřeží z let 1994–1996 od Franka O. Gehryho a Vlada Miluniće (foto A. Holasová, 2017).

Obr. 7. Praha-Nové Město, čp. 1216. Neobarokní konírna areálu bývalého Špačkova domu zbudovaného roku 1901, boční průčelí směrem do Lodecké ulice, stav na dobové fotografii kolem roku 1940. Hodnotná historická architektura byla v roce 1993 zbořena kvůli developerskému projektu administrativních budov Praha City Center (NPÚ GnŘ, fotografická dokumentace, neznámý fotograf, kolem 1940).

Obr. 8. Praha-Nové Město, Petruská čp. 1216. Novostavba Praha City Center z let 1993–1995. Masivní, vtíravá, a přitom plytká architektura je v přímém optickém kontaktu s gotickým kostelem sv. Petra na Poříčí. Nahradila hodnotný neobarokní Špačkův dům. Jde o první velkou prohru památkové péče v Praze po jejím zápisu na Seznam světového dědictví (foto T. Binková, 1999).

Obr. 9. Praha-Nové Město, Václavské náměstí čp. 1601. Rohový dům, citlivě architektonicky kvalitně přestavěný významnými architekty Bohumírem Kozákem a Josefem Zaschem v roce 1921. Jeho současná vandalská demolice je nesmírně nebezpečným precedencem pro zacházení s kulturními hodnotami pražské památkové rezervace (foto P. Havlík, 2011).

těžce poškozený betonovými vnitřními konstrukcemi nových vložených pater a dehonestujícím způsobem užívaný či postupně rozpadající se areál Sixtova domu na Starém Městě. A nejnověji, v letošním roce, je to architektonicky kvalitní Kozákův a Zascheho dům na Václavském náměstí, jehož barbarská demolice právě skončila (obr. 9).

Snad ještě podstatnější jsou zásahy do pražské historické městské krajiny vyvolané spekulací a stavebním boomem. Její šťastným historickým vývojem za staletí vytvořená urbanistická kompozice, pro niž je charakteristický působivý kontrast mezi lesem historických věží a nižší, až k horizontu se rozpínající městskou zástavbou (obr. 10), se drsně proměňuje novými výškovými stavbami a vzdaluje tak od stavu posuzovaného v Santa Fé (obr. 11). Pozornosti mezinárodní komunity neuniká ani smutný fakt, že kvantitativně rozsáhlá porevoluční výstavba nepřináší městu

Obr. 10. Praha, panorama města z Pražského hradu, 1973. Snímek ukazuje historické jádro města ještě před vznikem výškových staveb. Má charakteristickou urbanistickou skladbu s vyrovnanou hladinou zástavby a působivými vertikálami historických dominant (Spisovna IPR Praha, sign. F-PP-000009-001, foto M. a B. Chalupníčkoví, 1973).

bonus nové kvality v podobě vynikajících architektur současnosti, které by svou úrovní odpovídaly hodnotě prostředí, ve kterém vznikají. V tomto směru naše současnost daleko zaostává za čtyřicetiletým poválečným vývojem, v němž navzdory svízelným podmínkám čeští architekti vyzdorovali vznik řady vysoce pozoruhodných, dnes bohužel rovněž mizejících staveb. Ze současné neutěšené situace nelze prvoplánově vinit dnešní architektky; většinou developerů jde prostě jen o rychle návratný zisk z jejich investic a nikoli o obohacení architektonických hodnot Prahy. Projektanti s vědomím konkurence ve vlastních kruzích pak vycházejí takovým zadáním bez odporu vstříc.

UNESCO tento vývoj v historických městech, včetně Prahy, s velkým znepokojením sleduje. Oceňuje, že fyzický stav stavebních fondů historických částí města se v průměru výrazně zlepšuje, nemůže však souhlasit s rychle postupující proměnou jeho krajinného obrazu. Do

Obr. 11. Praha, 1999. Pohled na město zachycující jeho panorama víceméně v podobě, jakou mělo v době zápisu na Seznam světového dědictví. Jeho integritu již narušují zatím ojedinělé výškové stavby z 80. let 20. století na předpolí Nuselského mostu a pankrácké pláně (Spisovna IPR Praha, sign. F-PP-000048-003, foto B. Chalupníček, 1999).

Prahy například vyslalo již dvě reaktivní monitorovací společné mise Výboru (WHC) a ICOMOS (2008 a 2010),¹ první vedenou ředitelem Centra Francescem Bandarinem, a celkem pětkrát se nevhodnými výškovými stavbami, kromě jiného, zabýval na svých sezeních Výbor. Jeho snaha napomoci svými rozhodnutími ke zvýšené péči o hodnoty, pro které historické jádro Prahy status světového dědictví získalo, však naráží na ne vždy upřímné jednání z české strany.

1 Viz Vývoj problematiky vztahující se k historickému jádru Prahy jako památce UNESCO na webu OPP MHMP, dostupné na http://pamatky.praha.eu/jnp/cz/unesco/vyvoj_problematiky_vztahujici_se_k_historickemu_jadru_prahy_jako_pamatky_unesco/index.html [vid. 2017-11-03].

Město a jeho výkonné orgány státní správy požadavky a doporučení Výboru neplní, oddalují či úplně ignorují (např. už deset let odkládané dokončení prací na rozpracovaném Management plánu péče o území statku, vytvoření regulačního plánu pro výstavbu na Pankráci a obecně plánu regulace výškové zástavby s ohledem na hodnoty statku, neplnění péče o jednotlivé památky, např. nádraží Vyšehrad, apod.). Dokazuje to výmluvně právě dokončovaná tvarově agresivní budova V-Tower na území tzv. Pentagonu na Pankráci, vysoká 104 metrů oproti v roce 2008 s členy expertní mise dohodnutým 60–70 metrům, a nejnověji dosud neschválený, nicméně Odborem památkové péče MHMP již odsouhlasený další projekt výškových staveb na horizontu města „Rezidence Park Kavčí Hory“, zahrnující v první etapě tři, ve výsledku pět nových výškových staveb společnosti Central Group (obr. 12). Tyto mají vzniknout, opět proti slibům daným UNESCO, na Kavčích Horách, tedy mimo tzv. Pentagon, kde hlavní město výškovou výstavbu roku 2007 původně deklarovalo.²

V letošním roce na svém 41. zasedání v Krakově se Výbor po řadě předchozích jednání rozhodl přeřadit metropoli sousedního Rakouska Vídeň do Seznamu světového dědictví v ohrožení. Tento krok následoval po výslovném upozornění, že se toto může stát, obsaženém ve výroku ze 40. zasedání v roce 2016, v němž byly jasně popsány požadavky, jak blížící se negativní záměry eliminovat a případné procesy nevhodných stavebních zásahů zastavit. Zápis na Seznam světového dědictví v ohrožení je pro daný stát i město velmi špatným signálem, protože – jak ukazuje příklad německých Drážďan – může být předstupněm nevratného vyškrtnutí. Při čtení rozhodnutí Výboru o Vídni a jeho zdůvodnění zjišťujeme, že příčiny jsou v podstatě stejné jako problémy, které má UNESCO s Prahou – nepřiměřené nové výškové stavby ničící historickou městskou krajinu jak na území světového dědictví, tak v jeho nárazníkové zóně. Svou roli jistě sehrály i krkolomné kličkování a nevěrohodné výmluvy rakouské strany při vysvětlování, proč včas dohodnuté závěry z misí UNESCO/ICOMOS na místo vyslaných i z předchozích rozhodnutí Výboru nebyly respektovány. Praze slavící čtvrtstoletí statusu své světové kulturní významnosti by příklad Vídne měl posloužit coby varování, že s trpělivostí UNESCO si nelze donekonečna zahrávat. Věřím, že vedení města změní v hodině dvanácté svůj přístup k jeho památkovým hodnotám a že z velké části dosud existující magicky krásná historická městská krajina Prahy zůstane uchována pro naše potomky.

Obr. 12. Praha, panorama města směrem k Pankráci, kde v současnosti přibyla 104 m vysoká novostavba tzv. V-Tower. Na horizontu vpravo od této novostavby je plánován dosud neschválený developerský projekt Rezidence Park Kavčí Hory. Ten hodlá prolomit směrem k západu dosavadní hranici území výškových staveb a akcelerovat proces „manhattanizace“ pražské městské krajiny (foto R. Gája, 2017)

² Vizualizace dosud neschváleného developerského projektu Rezidence Park Kavčí Hory je dostupná na <http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/kps/kavcihory/kavci_hory_p4.pdf> [vid. 2017-10-31].

IN MEMORIAM ING. ZDEŇKY MLADÉ

14. 10. 1962 – 24. 4. 2017

V letošním roce přišla předčasně česká památková péče o vzácnou osobnost, vynikající odbornici v oblasti zahradního umění a péče o historické parky a zeleň, skvělou kolegyni a přítelkyni mnohých z nás, Ing. Zdeňku Mladou. Poslední čas své pracovní dráhy sice strávila na NPÚ, územním odborném pracovišti středních Čech, ale předtím působila dlouhá léta na pracovišti pražském, kde zanechala nasmazatelnou stopu.

Zdeňka Mladá pocházela z malé vesnice na Příbramsku. Její matka byla učitelkou, otec pracoval mimo jiné i v Uranových dolech. Zdeňka milovala okolní lesy, louky, zahrady, květiny a krajinu, která v ní vyvolala hlubokou touhu po poznání přírody a jejích zákonitostí. Bylo přirozené, že se přihlásila na Střední zemědělskou technickou školu v Mělníku, obor zahradnictví, a po maturitě odešla studovat na Vysokou školu zemědělskou Lednici, fakultu agronomickou, obor sadovnictví a krajinářství. Její zájem o památky zahradního umění se projevil již v tématu její diplomové práce Historický vývoj zahradně architektonického prostoru. Vystudovanému oboru se s obětavostí a pečlivostí věnovala celý život jak během své projekční, tak památkářské činnosti.

Zdeňka získala první profesní zkušenosti v podniku Sady, lesy a zahradnictví v Praze, následně v JZD Budětsko, Zahradě Olomouc, s. r. o., a od června roku 2002 působila v Národním památkovém ústavu, na územním odborném pracovišti v Praze, posléze od roku 2014 na pracovišti pro střední Čechy. Na obou působištích měla na starosti péči o památky zahradního umění. Zdeňka jako členka České komory architektů coby autorizovaný architekt pro obor zahradní a krajinářská tvorba projektovala generely Územního systému ekologické stability (ÚSES) a podílela se na projektech rekonstrukcí historických parků v Lednických Rovniach a Devíně.

O své rozsáhlé odborné a praktické znalosti se Zdeňka nikdy neváhala podělit, ochotně je předávala, psala oponentní posudky na diplomové práce, poskytovala konzultace studentům a vlastníkům památek. Mnohokrát jejich znalostí a zkušeností o historických zahradách a parcích využily rozhlas a televize, zúčastnila se řady konferencí a seminářů (např. pravidelně Dnů Společnosti pro zahradní a krajinářskou tvorbu v Luhačovicích). Přednášela pro veřejnost a ráda připravovala komentované prohlídky zahrad, na jejichž obnově se i podílela. Její um a cit je znát zejména v zahradách pod Pražským hradem a v Havlíčkových sadech. Vysoké pracovní nasazení jí bohužel nedovolilo více využít její hluboké znalosti a široký rozhled ve vícero publikačních výstupech, než v několika článcích a příspěvcích z konferencí. Její písemná vyjádření, základní výstupy její činnosti jako garantky-specialistky, svědčí o vysoké odborné fundovanosti, výborném koncepčním myšlení, citu pro souvislosti a profesionálním postoji v mnohdy nelehkých jednáních týkajících se mnoha kauz pro památkovou péči zásadních, které řešila s vysokou odbornou erudicí, osobní angažovaností a noblesou.

Každý rok pomáhala s aranžováním živých polních a lučních květin na akci Česká květnice v zahradnictví v Sobotce, pořádané ve spolupráci s firmou Planta Naturalis, která se zabývá obnovou květnatých luk. Aranžování čerstvých i sušených květin, ve kterém byla naprosto dokonalá, bylo její velkou láskou.

Zdeňka Mladá měla zcela výjimečnou povahu a byla vždy ochotna pomoci. Přes starosti a problémy, které se jí v životě rozhodně nevyhýbaly, si zachovala pozitivní a optimistický přístup k životu i profesním záležitostem. Při svém náročném povolání stačila vychovat své dvě dcery, Zuzanku a Helenku. Její přístup a příklad usnadňoval nám, jejím kolegům a přátelům, překonávat pracovní i osobní těžkosti. Její nezapomenutelný upřímný smích si budeme pamatovat navždy, protože v pravou chvíli dokázala svým humorem, optimismem i velmi nakažlivým nadhledem dodat odvalu, sebevědomí a jistotu.

Zdenka Poliačiková, Ladislav Špaček, 22. 5. 2017

Výběrová bibliografie Zdeňky Mladé

Rekonstrukce zahrady Kinských. Výroční zpráva NPÚ ÚOP HMP 2005. Zdeněk Dragoun / Petr Vaňous (eds), Praha 2006, 65–68.

Obnova Velké Fürstenberské zahrady. Zahrada – park – krajina 18, 2008/2, 2–7.

Využití Karlova náměstí v Praze. Sborník příspěvků: Historické zahrady a parky jako součásti soudobé městské krajiny (CD-ROM). Peter Lemeššanyi (ed.), Kroměříž 2009, 97–112.

Problematika historických zahrad a parků v Pražské památkové rezervaci. Zprávy památkové péče 72, 2012/2, 94–99.